

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
25 november 2020
Ons kenmerk
Cft 202000176

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Pagina
1/6

Bijlage

Onderwerp
Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2020

Geachte heer Gijsbertha,

Ingevolge artikel 18 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) zendt het bestuur van Curaçao uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal de uitvoeringsrapportage (UR) over het betreffende kwartaal aan het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) en aan de Staten. Op 12 november jl. ontving het Cft de UR over het derde kwartaal van 2020. Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het Cft. Een afschrift van dit schrijven wordt aan de Staten van Curaçao en de minister-president van Curaçao verstuurd.

Achtergrond

Het Cft adviseerde op 29 januari jl. wijzigingen aan te brengen op de vastgestelde begroting 2020, teneinde deze in lijn te brengen met de begrotingsnormen van artikel 15 van de Rft, de geldleningsnormen van artikel 16 van de Rft, alsmede de aanwijzing van de Rijksministerraad van 12 juli 2019 inzake het aflossen van betalingsachterstanden van het land Curaçao aan de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC).¹ De door u voorgestelde wijzigingen leidden nog niet tot een positief advies. Het Cft verzocht u daarom op 5 maart jl., op basis van artikel 13 lid 1 van de Rft, om aan te geven hoe nader invulling zou worden gegeven aan de door het Cft gedane aanbevelingen.²

In reactie op de (wereldwijde) Covid-19 crisis heeft Curaçao dit jaar ingrijpende maatregelen getroffen. Curaçao paste met een eerste begrotingswijziging (BW) de begroting aan op deze nieuwe realiteit. Voor de maatregelen die Curaçao nam waren extra liquiditeiten noodzakelijk.

---

¹ Cft, Cft 202000011, Advies bij de vastgestelde begroting 2020.

² Cft, Cft 202000030, Uw reactie op het Cft artikel 12 advies bij de vastgestelde begroting 2020.

De Rijksministerraad (RMR) heeft in 2020, mede op basis van advisering door het Cft, voorzien in deze (aanvullende) liquiditeitsbehoefte door middel van vier tranches liquiditeitssteun met een totale omvang van ANG 668 miljoen.

Het Cft adviseerde op 15 september jl. om aanvullende wijzigingen in de begroting aan te brengen met een tweede BW.³ Op 14 oktober jl. ontving het Cft het ontwerp van de tweede BW. Op 2 november jl. is er een akkoord getekend tussen Curaçao en Nederland inzake voorwaarden liquiditeitssteun inclusief een landspakket.⁴ Het is duidelijk dat Curaçao getroffen is door de Covid-19 crisis en dat de gevolgen daarvan doorwerking naar de toekomst zullen hebben. Tegelijkertijd hebben de door het Cft in het begin van dit jaar gedane aanbevelingen ontegenzeggelijk nog waarde en zal opvolging daarvan, ondanks Covid-19, nog moeten plaatsvinden. Het is tegen deze achtergrond dat het Cft de derde UR van zijn reactie voorziet. Gelijktijdig adviseert het Cft separaat bij het ontwerp van de tweede BW.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de derde UR wordt gevormd door de Rft en de aanwijzing die de RMR op 12 juli 2019 gaf aan het bestuur van Curaçao⁵, met dien verstande dat de RMR op 27 maart jl. heeft besloten dat kan worden afgeweken van de centrale begrotingsnorm zoals vervat in artikel 15 lid 1 van de Rft⁶. Op 13 november jl. besloot de RMR om Curaçao vooralsnog een maximaal begrotingstekort voor het gehele jaar 2020 toe te staan van ANG 685 miljoen.⁷ Ten aanzien van de aanwijzing geldt dat Curaçao beroep heeft ingesteld tegen het besluit houdende de aanwijzing.

Oordeel

Uit de UR volgt een tekort op de gewone dienst per het einde van het derde kwartaal 2020 van ANG 338 miljoen. De prognose in de UR voor het totale begrotingstekort aan het eind van het jaar geeft een bedrag weer van ANG 1.087 miljoen en is aldus nog niet in lijn gebracht met de RMR-besluitvorming van 13 november jl. (maximaal begrotingstekort op kasbasis voor het gehele jaar: ANG 685 miljoen).

Op basis van de realisatie tot en met het derde kwartaal van 2020 is het Cft van mening dat voorzienbaar is dat Curaçao in 2020 circa ANG 40 miljoen meer belastingbaten zal realiseren dan momenteel begroot. Daar tegenover staat dat de overige baten waarschijnlijk een tegenvaller kennen van circa ANG 29 miljoen. In aanvulling op de per saldo hogere baten kunnen meevallers worden gerealiseerd binnen de lastencategorieën Goederen & Diensten en Subsidies & Overdrachten. Daarbij is het van belang om uit te gaan van het door de RMR toegestane maximale begrotingstekort van ANG 685 miljoen.

---

³ Cft, Cft 202000125, Advies op basis van artikel 12 van de Rft bij de eerste begrotingswijziging 2020.

⁴ Tweede Kamer, akkoord Curaçao en Nederland inzake voorwaarden liquiditeitssteun https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z20289&did=2020D43621.

⁵ Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen.

⁶ BZK, 2020-0000167046, Besluitvorming Rijksministerraad 27 maart 2020, d.d. 1 april 2020.

⁷ BZK, 2020-0000662554, Afwijken van begrotingsnormen door Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Het Cft verzoekt Curaçao met de vastgestelde tweede BW aan te geven hoe het land dit realiseert. Ook is u gevraagd om in de BW een adequate toelichting over de aansluiting tussen de door het Cft berekende maximaal toegestane tekort in 2020 op kasbasis en de bij de begroting passende baten-lasten-basis. Het Cft zal op basis daarvan in zijn advies bij de vastgestelde tweede BW tot een verdere concretisering over de maximaal toegestane afwijking komen en de RMR nader informeren.

Eerder heeft het Cft u verzocht een verdere toelichting te geven op de nog dit jaar begrote, aan Covid-19 gerelateerde noodzakelijke lasten voor beschermingsmiddelen, het ziekenhuis en schoonmaak voor ANG 56 miljoen. Het Cft wijst er verder op dat met Curaçao de afspraak is gemaakt dat de hogere exploitatielasten van CMC/HNO gecompenseerd worden door efficiencybesparingen in de zorg. Ook hierover zal het Cft nog nader geïnformeerd worden. Het Cft verzocht tevens om onderbouwing van de begrote lasten van ANG 35 miljoen ten aanzien van de Vervroegd Vrijwillige Uitstroom (VVU-regeling).

Voor wat betreft de kapitaaldienst 2020 zal verwerking van besluitvorming van de RMR van 13 november jl. ook tot aanzienlijke neerwaartse bijstellingen leiden. Op basis van de voor 2020 totaal toegekende liquiditeitssteun kan het bedrag voor aangegane leningen worden bijgesteld van ANG 1.374 miljoen naar ANG 686 miljoen.⁸ Bij de kapitaaluitgaven zullen vooral de begrote investeringen neerwaarts moeten worden bijgesteld (naar huidige inzichten met ANG 370 miljoen). De personeelskosten van de Project Management Organisatie van ANG 3 miljoen kunnen naar mening van het Cft geen onderdeel zijn van de kapitaaldienst.

Bij een aantal belangrijke onderwerpen zijn in het afgelopen kwartaal stappen gezet. De second opinion van de businesscase van het Curaçao Medical Center (CMC) is inmiddels bij het Cft aangeleverd. De reactie hierop ontvangt u met een separaat schrijven. De jaarrekeningen van 2014 en 2015 van Curaçao zijn recent door de Staten goedgekeurd en de vaststelling van de jaarrekeningen van 2016, 2017 en 2018 wordt uiterlijk 15 december a.s. verwacht.

Groot zorgpunt voor het Cft blijven de ontwikkelingen binnen de zorg en de sociale fondsen. De verwachting is dat het schommelfonds, de wettelijke reserve en het eigen vermogen van de SVB niet afdoende zullen zijn om de tekorten in de sociale fondsen vanaf 2021 te kunnen opvangen. Zonder maatregelen loopt het tekort in het schommelfonds in 2030 naar de huidige verwachting mogelijk op tot ANG 1,3 miljard. Ondanks eerdere toezeggingen dit per 1 januari jl. te implementeren is de verhoging van de Carensdagen overigens nog steeds niet gerealiseerd.

---

⁸ Het Cft adviseert de verwerking in de begroting van de voorgenomen oplossing voor de Girobank aan te houden als Curaçao verwacht dat de RMR nog in 2020 positief zal besluiten hierover.

Toelichting

Belastingen

Tot en met het derde kwartaal is in 2020 ANG 890 miljoen aan belastingbaten gerealiseerd. Op basis van deze realisatie en extrapolatie op basis van bekende seizoenspatronen lijkt een verwachting van circa ANG 1.170 miljoen aan totale belastingbaten in 2020 reëel. Met de in het ontwerp van de tweede BW en in de derde UR begrote belastingbaten van ANG 1.130 miljoen zou dit een meevaller betekenen van circa ANG 40 miljoen waardoor het tekort op de gewone dienst navenant afneemt.

Andere inkomsten

Tot en met het derde kwartaal is in 2020 ANG 71 miljoen aan andere inkomsten gerealiseerd. Op basis daarvan is een verwachting van ANG 100 miljoen voor heel 2020 reëel. Uit de derde UR blijkt dat Curaçao over heel 2020 ANG 129 miljoen aan andere inkomsten verwacht, waardoor er mogelijk een tegenvaller van circa ANG 29 miljoen ontstaat.

Als bate is een bedrag opgenomen van ANG 4,1 miljoen voor verzekeringsuitkering in verband met de brand van het gebouw Regentesselaan. Het Cft is van mening dat deze uitkering een ontvangst op de kapitaaldienst is.

Beloning van personeel

De realisatie van de personeelslasten tot en met het derde kwartaal van 2020 is in overeenstemming met de begroting. Voor het einde van 2020 is de uitvoering van de VVU-regeling begroot voor ANG 35 miljoen. Zoals hierboven genoemd heeft het Cft verzocht om aanvullende informatie over deze regeling te ontvangen, teneinde de begrote last van ANG 35 miljoen, in combinatie met de voorziene besparingen als opgenomen in de meerjarenramingen van Curaçao, te kunnen beoordelen.

Goederen & Diensten

In 2019 is gebleken dat, met de eerder getroffen maatregelen ter beheersing van de lasten in deze categorie, na het einde van het boekjaar geen grote mutaties te verwachten zijn. Op basis van de realisatie tot en met het derde kwartaal van 2020 van ANG 106 miljoen en de in de derde UR opgenomen verwachting van ANG 218 miljoen voor het gehele jaar lijkt een onderschrijding van het budget in deze categorie mogelijk. De beheersing van deze lasten vereist constante discipline.

Afschrijving vaste activa en interest

De afschrijvingen en interest ontwikkelen zich in overeenstemming met begroting.

Subsidies & Overdrachten

Op basis van besluitvorming door de RMR op 13 november jl. dienen de begrote lasten in deze categorie:

- met ANG 7 miljoen verlaagd te worden vanwege het per 1 juli inkorten van subsidies voor de besparing op arbeidsvoorwaarden van 12,5 procent bij gesubsidieerde stichtingen;
- met ANG 31 miljoen verlaagd te worden vanwege het handhaven van de NOW-regeling in de huidige vorm gedurende het laatste kwartaal van 2020; en
- met ANG 20 miljoen verlaagd te worden vanwege het niet in 2020 invoeren van een garantieregeling voor ondernemingen.

De UR vermeldt een last in het vierde kwartaal van ANG 267 miljoen, voortkomende uit de door Curaçao voorgenomen oplossing voor het dossier Girobank waarover de RMR nog separaat dient te besluiten.

Na deze aanpassingen komen de begrote lasten voor 2020 in deze categorie uit op ANG 587 miljoen. Met een realisatie tot en met het derde kwartaal van 2020 van ANG 368 miljoen lijkt het ook binnen deze lastencategorie mogelijk om tot een meevaller te komen.

Sociale zekerheid

Op basis van besluitvorming door de RMR op 13 november jl. dienen de begrote lasten in deze categorie met ANG 49 miljoen te worden verlaagd. De begrote bijdrage aan de SVB vanwege inkomstenderving is in 2020 niet nodig, omdat de SVB dit met de eigen wettelijke reserve opvangt. Met deze bijstelling zal de realisatie tot en met het derde kwartaal van 2020 in overeenstemming zijn met de begroting voor 2020.

Kapitaaldienst

Met de besluitvorming door de RMR op 13 november jl. is voor 2020 de hoogte (en zijn de bestedingsdoelen) van de toegekende liquiditeitssteun bekend. De totale hoogte van de in 2020 toegekende liquiditeitssteun door Nederland is ANG 686 miljoen. De kapitaaldienst 2020 zal hier nog op moeten worden aangepast door aanpassing van de tweede BW. Voor wat betreft de kapitaaluitgaven heeft Curaçao met het ontwerp van de tweede BW voor ANG 414 miljoen aan investeringen begroot. Op basis van de toegekende liquiditeitssteun voor investeringen tot het einde van 2020 ter hoogte van ANG 19 miljoen en de realisatie tot en met het derde kwartaal van 2020 ter hoogte van ANG 25 miljoen, zullen de kapitaaluitgaven aan investeringen naar verwachting met ANG 370 miljoen verlaagd moeten worden. Het Cft is van mening dat de kosten van de Project Management Organisatie ten behoeve van de groeistrategie van ANG 3 miljoen die momenteel zijn opgenomen op de kapitaaldienst bij de gewone dienst geboekt dienen te worden.

Kenmerk
Cft 202000176
Blad
6/6

Tot slot

Met het voorzien in liquiditeitssteun vanuit Nederland zijn de effecten van de Covid-19 crisis voor het land Curaçao voor dit jaar ondervangen. Dit neemt niet weg dat Curaçao zich reeds voordien geconfronteerd zag met lange termijn uitdagingen die gepaste maatregelen vereisen. Het Cft vraagt dringend uw aandacht voor de nu en in het verleden daartoe door het Cft gedane aanbevelingen, voornamelijk gericht op noodzakelijke hervormingen en beheersing van de kosten, teneinde de aanzienlijke risico's voor de landsbegroting af te dekken en te komen tot duurzame overheidsfinanciën.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao